

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 24 maja 2016 r.

Adam Bodnar

XI.7036.24.2015.KK/AB

Pan Jarosław GOWIN

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Hoża 20
00 - 528 WARSZAWA

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich, który wykonuje w Polsce zadania niezależnego organu do spraw promowania, ochrony i monitorowania wdrażania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169; dalej jako: Konwencja), chciałbym ponownie zwrócić uwagę Pana Ministra na szczególną sytuację studentów z niepełnosprawnościami.

Stosownie do treści art. 24 ust. 5 Konwencji, Polska zobowiązana jest zapewnić osobom z niepełnosprawnościami dostęp do powszechnego szkolnictwa wyższego bez dyskryminacji i na zasadzie równych szans. Tymczasem **odsetek osób z niepełnosprawnościami osiągających wykształcenie wyższe jest wciąż znacznie niższy w stosunku do osób sprawnych** i w roku 2014 wynosił 9,8 do 27,1¹. W tym samym roku na polskich uczelniach wyższych studiowało 27 730 studentów z niepełnosprawnościami (o ponad tysiąc mniej niż w roku 2013). Zgodnie z art. 70 ust. 4 Konstytucji RP, w celu niwelowania różnic w dostępie do edukacji, władze publiczne tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla studentów. Taką rolę pełni m.in. stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, o którym mowa w art. 173 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. nr 164, poz. 1365, z późn. zm.; dalej jako: ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym). Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w roku 2014 stypendium to pobierało ponad 24 tysiące studentów (z czego ponad 15 tysięcy nie korzystało z żadnej innej formy pomocy finansowej)². Niestety, w myśl art.184 ust. 5 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, **studentowi z niepełnosprawnością, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku, nie przysługuje żadna pomoc materialna**

¹ *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

² *Szkoły wyższe i ich finanse 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

w tym w postaci stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych. Ograniczenie to odnosi się do wszystkich studentów, nawet jeśli niepełnosprawność powstała w trakcie albo po ukończeniu studiów. Tymczasem studenci bądź absolwenci w takiej sytuacji życiowej stają przed nowymi wyzwaniami wynikającymi z niepełnosprawności. Zdarza się, że z tego powodu nie są w stanie wykonywać wyuczonego zawodu i dla dalszej aktywności muszą zdobyć kolejne kwalifikacje. Studentom tym nie przysługuje stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, nawet jeśli nie byli do niego uprawnieni na pierwszym kierunku studiów. Bez wątplenia możliwość pobierania stypendium dla osób niepełnosprawnych na drugim i kolejnym kierunku zwiększyłaby możliwości zdobywania dodatkowych kwalifikacji przez osoby z niepełnosprawnościami, co sprzyjałoby wyrównaniu ich szans na rynku pracy.

Warto podkreślić, że tego rodzaju środki afirmatywne są całkowicie dopuszczalne na gruncie obowiązujących regulacji prawnych. Stosownie do treści art. 5 ust. 4 Konwencji, **za dyskryminację nie uważa się szczególnych środków, które są niezbędne celem przyspieszenia osiągnięcia lub zagwarantowania faktycznej równości osób niepełnosprawnych.** Podobnie, zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. Nr 257, poz. 1700 z późn. zm.), nie stanowi naruszenia zasady równego traktowania podejmowanie działań służących zapobieganiu nierównemu traktowaniu lub wyrównywaniu niedogodności związanych z nierównym traktowaniem, u podstaw których leży m.in. niepełnosprawność.

Rzecznik Praw Obywatelskich od dłuższego czasu zabiega o zmianę regulacji prawnych, które uniemożliwiają studentom z niepełnosprawnościami pobieranie stypendium specjalnego na drugim kierunku studiów. Postulaty te zostały podniesione w raporcie Rzecznika pn. „Dostępność edukacji akademickiej dla osób z niepełnosprawnościami – analiza i zalecenia”, a także w ostatnim wystąpieniu do Pana Ministra z dnia 1 grudnia 2015 r. Z uzyskanych przeze mnie informacji wynika, że resort nauki i szkolnictwa wyższego rozważał zmiany w ustawie - Prawo o szkolnictwie wyższym, tak aby ułatwić studentom z niepełnosprawnościami możliwość przekwalifikowania się. W związku powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648), zwracam się z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionych kwestii oraz poinformowanie mnie, czy w kierowanym przez Pana Ministra resorcie trwają prace nad stosowną nowelizacją ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, a jeśli tak to na kiedy planowane jest ich zakończenie.

Podpis na oryginale